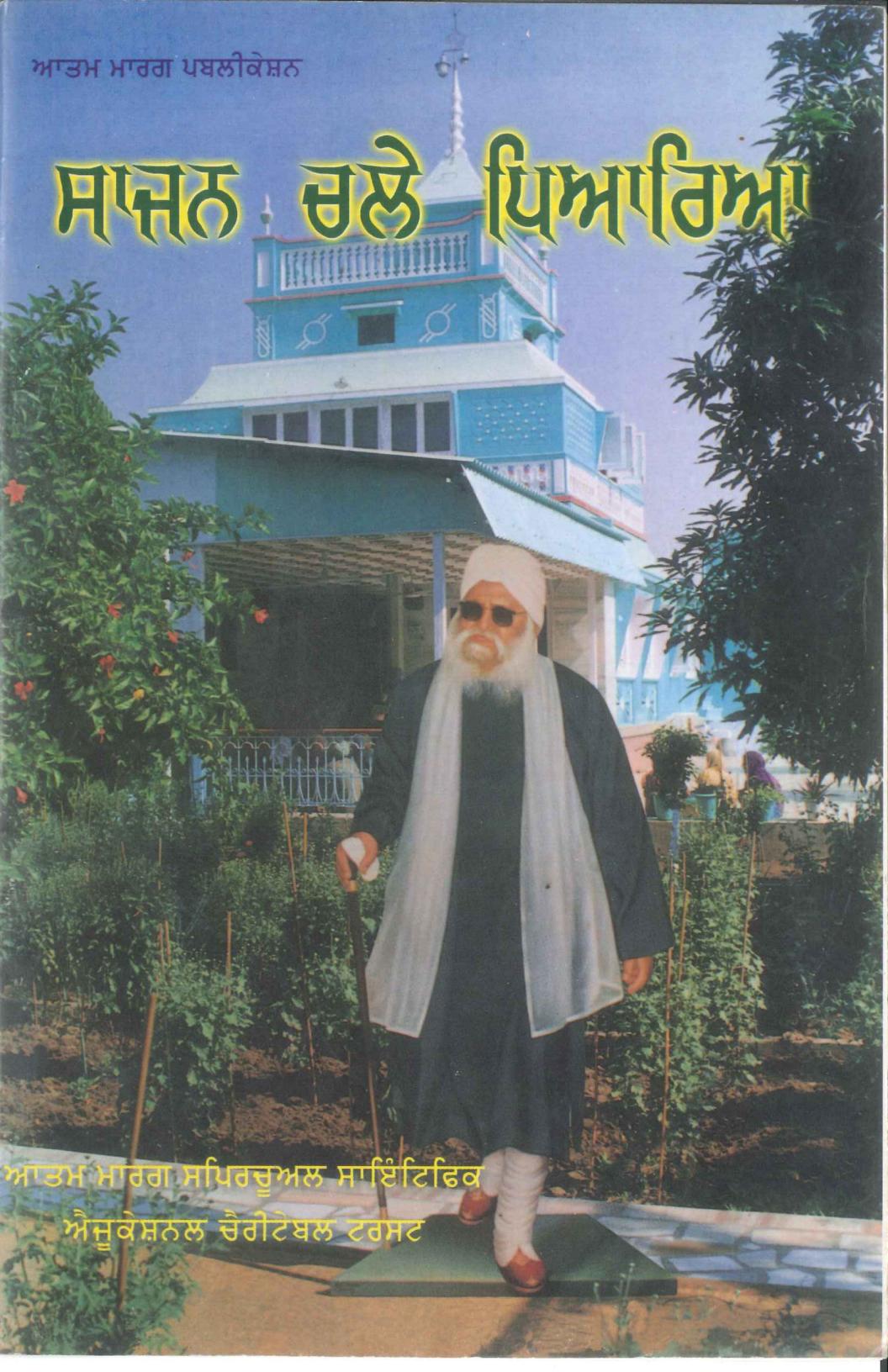

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

- : ਕਰਤਾ : -

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਈਟਿਫਿਕ ਐਸੂਕੋਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

- : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ : -

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਈਟਿਫਿਕ ਐਸੂਕੋਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ

ਸਭ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ - ਸਤੰਬਰ 2001 - 5000

ਬੇਟਾ - ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਪੀ - 10/-
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ - ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਮੁਖੀ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਹਿਰਚੂਅਲ, ਸਾਇਟਿਫਿਕ,
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਰੈਗੀਟੋਬਲ ਟਰੱਸਟ,
ਕੇਠੀ ਨੰ: 781, ਫੇਸ 3-ਬੀ-1, ਸੈਕਟਰ-60
ਮੋਹਾਲੀ - ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
ਤਹਿਸੀਲ - ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲਾ-ਰੋਪੜ (ਪੰਜਾਬ)

ਟੈਲੀਫੋਨ: (ਕੋਡ-0172)

ਮੋਹਾਲੀ	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
671301 (ਫੈਕਸ)	679411-ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਚੇਅਰਮੈਨ	(ਦਫਤਰ) STD - 01888-255002 Local - 918-255002
672435	ਐਗੀਟਰ 603524-ਸਕੱਤਰ 213410-ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ	
	626114-ਅਕਾਊਂਟਸ ਮੈਨੇਜਰ	

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ

ਅੱਜ 27 ਅਗਸਤ 1975 ਦਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਕਿਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਧਾਨਾਂ ਦੇ ਬਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ, ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸਿਆ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਦਿਖ ਦੇਖ ਦੈਖ ਇਕ ਚਾਊ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਆਖਰੀ ਗਡਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਵੱਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਕੱਢ ਕੱਢ, ਚਲਦੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਧੋ ਕੇ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਪਏ ਸਨ। 9 ਕਾਮੋਂ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸੱਤ ਟਿਊਬਵੈਲ, ਚਾਰ ਨਹਿਰੀ ਮੇਂਧੇ ਤਾਜੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਤਰ ਆਏ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿਚ ਯ਼ਰੀਆ ਖਾਦ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਧਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀ, ਵੱਟਾਂ ਘਾਹ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਬੇਧੜਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਘੁੰਮਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਛੈਣੇ ਸੱਪ, ਕੋਬਰੇ ਸੱਪ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਚੂਹੇ ਭੀ ਕਿਤੇ ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋਹਣੇ ਸਾਰਮਾਂ ਦੇ ਸਫੈਦ ਜੋੜੇ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਰਿਆਵਲ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਪਾਂ ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਕੇ 108 ਮਾਲਾਂ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸਿਆ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਨਾਲ ਖੀਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਚਿੱਤ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚਲੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੌਠੀ ਵਿਚ ਪਰਤਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਮਿਸੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ, ਮੱਖਣ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛਕਾਏ। ਘਰੋਗੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਆੜੜਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਪੈਸਟੋਸਾਈਡੱਜ਼ (ਦੁਆਈਆਂ) ਤੇ ਖਾਦ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਟਰਾਲੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਲਿਜਾਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਫੈਟੇਟ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਦਰਕਾਨਾਂ ਪਾਸ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਪੈਗੰਬਰਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਲੋਹਟੀਆਂ (Iron Merchant) ਆ ਗਏ, ਪੰਜ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਆ ਗਏ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਆਪਣੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਪੁੰਚ ਗਏ। ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ, ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪੇਸ਼ੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੇਂਤੂ ਸੁੱਟਦਾ ਅਖਬਾਰ ਚੁਕੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾ ਕੇ ਉੱਗਲੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਯਕੀਨ

ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਪੱਕ ਪੱਕ ਕਰਕੇ ਬੈਠਦਾ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਭਰੀ ਖਬਰ ਹੈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਵਰਹੈਪਟਨ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆ। ਅਸਾਡਾ ਵੈਗਾਗ ਥੰਮ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਸੀ ਬੋਲਚਾਲ ਬੰਦ ਹੈ ਗਈ। ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਲਹਿ ਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਭੀ ਇਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਗਿਆ, ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸਾਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਸਚਮੁੱਚ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਭਾਸੇ ਕਿ ਇਹ ਖਬਰ ਝੂਠੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਅਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹੋ ਬਾਪ ਸੀ, ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ, ਸਨੌਰੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸੀ, ਰੱਬ ਸੀ। ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੁੱਟ ਗਏ, ਹਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਛਾ ਗਿਆ, ਚਾਉ ਮਲਾਰ ਮਸਲੇ ਗਏ। ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਲੂੰਦਰੇ ਗਏ। ਅਜਿਹਾ ਅਭਾਗਾ ਦਿਨ ਅਸਾਡੇ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਆਵੇ ਕਿ ਆਪ ਨੇ 1940 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿੰਗਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਗਹਿਸਤ ਵਿਚ ਜਾਹ, ਤੇਰੇ ਕੁਝ ਕਰਮ ਬਕਾਇਆ ਹਨ, ਅਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੋਗ ਲੈ। ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਟਦਾ, ਮੈਂ ਸੁੱਟੁੰਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਾੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਗਿਰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੀ ਮੈਂ ਛੁੱਟ ਛੁੱਟ ਰੋਇਆ ਸਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇਖਾਂਗਾ, ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋ। ਤੁੰ ਆਪ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਗਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਕੁਝ ਕਰਮ ਬਕਾਇਆ ਹਨ, ਉਹ ਭੋਗ ਲੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਿ ਕਰਮ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਡਾ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਕੇ ਰੋਣੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੌਣ ਕਰੇ? ਮੈਂ ਖੜਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਰੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਫਸਲ ਦੇ ਬੂਟੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਉਸਲ ਵੱਟੇ ਹੈਂਕੇ ਹਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘੀ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਵੇ ਕਿ ਇਹ ਖਬਰ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਪਰ ਕਿਵੇਂ?

ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਅੰਤਿ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਭਾਈ ਅਜੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਨੰਤਰਾ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਭੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਬੱਸ ਵਾਇਆ ਦਿੱਲੀ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ, ਮੇਰੇ ਹੰਝੂ ਲੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਆਵੇ ਕਿ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਵਾਇਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਮਿਹਰ ਦਿਸ਼ਟੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੱਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਸਾਂਈ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਸਰਕੜੇ, ਬਾਜ਼ਪੁਰ, ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ, ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਆਦਿ ਕਬੀ ਕਬੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨਈਆਂ ਨੂੰ ਭਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਪਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਇਆ।

ਬੱਸ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਟੁਟੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹਿਚਕੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਹੋਰਨ ਮਾਰਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਯਾਦ ਗੀਲੁ (reel) ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। 7-5-75 ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਸਮੇਤ 9 ਫਰੈਂਡਜ਼ ਕਾਲੇਨੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਲੱਗੀ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਅੱਜ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਰਹੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਉਦਾਸ ਚਿੱਤ ਇਕ ਟਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੇ 11 ਮਈ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਾਹਾਰਾਜ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਆ ਜਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੈਠਣ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਮੁਲਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੱਸਾਂ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੈ ਆਈਏ।

ਆਪ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹਾਪੜ ਕਦੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਤਰੀਕ ਨਾ ਦੱਸੀ, ਸੋ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਅੱਖੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਚਕ ਦੋਂ ਪਾਪ ਧੋਵੋ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਗ ਬੋਝ ਚੁੱਕੋ, ਫੇਰ ਜੁਗਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਬਾਰਾ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਖ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ, ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ excitement (ਉਤਸੁਕਤਾ) ਨਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਦਾ ਹੀ ਬਚਨ

ਜਾਣਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪ ਐਡਾ ਉਚਾ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਕੀ ਰਮਜ਼ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੋਂ ਜਾਂ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਪਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਭਵਿਖਤ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਪੁੱਛ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਪੱਟੀ ਤੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ 1972 ਦੇ ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ, ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੁਦਰਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਲਵੰਤ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੌਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਪਾਰਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਛੱਪਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਪ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਦਿਨ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏ ਜਾਣ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ 200 ਪੇਸ਼ੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਬੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਬਿਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ-ਗਸਤ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਪੁਛਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਐਨੇ ਦਿਆਲੂ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਚਨ, ਪੁਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਬਲੀ ਬਚਨ ਸਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਥਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬਿਮਲਾ ਫਾਰਮ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੀ ਇਕ ਮਾਈ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਬਾਲ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਛੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਮਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਬਚਨ ਲੈ ਕੇ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਈ ਬੋਲ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕਾਢੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਹਨ੍ਹੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਨ੍ਹੇ ਕਮਾਉਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼! ਅਸੀਂ ਡੰਗਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਨੇਰ ਕਮਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਚੌਰ ਕੀ ਹਮਾ ਭਰੇ ਨ ਕੋਇ॥

ਚੌਰ ਕੀਆ ਚੰਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ॥

ਪੰਨਾ - 662

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਚੌਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀਆਂ, ਬੇਗਾਨੇ ਪਸੂ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਰੋਕੇ ਮਰਦ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕਦੇ ਕੁਛ ਕਹਿ ਵੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਰੋਕੇ ਉਹ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੋਟੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਦੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਸੂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੰਦੇ ਚੌਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟਰੂ ਬੱਛਰੂ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾਤ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਅਸੀਸਿਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਮਾਈ ਨੇ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦਿਆਲੂ ਹੋ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੌਰੀ ਦੀਆਂ ਮੱਥਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪਿਉ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਦੱਸ ਦਿਤੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਗਾਬ, ਮਾਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਆਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੌਰੀ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਮੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦਿਤੀ ਕਿ ਬੀਬੀ! ਤੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ, ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਲੜਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀ ਅਨੁਪ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੁਦਰਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਪੱਥਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਨਾ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਪਾਈ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਬੰਧ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ੂਕ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਟੋਲ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਗਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਬਹੁਤ ਖੇਚਲ ਝੱਲ ਕੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਾਚਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਈ ਜੋ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ) ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਕਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਠਾਣੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਭਿਜਵਾਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਵਾ ਦੇਵੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਮਾਈ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਚੁਕੀਂ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਅਮੇਘ ਬਾਣ ਹਨ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਦੇਖੋ, ਦੋਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਕੌਤਕ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਆਏ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼! ਇਹ ਬੱਚਾ ਅਸਾਧ ਰੋਗ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ। 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ, ਭਜਨ ਬੰਦਰੀ ਕਰੋ। ਬੇੜੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੇ ਡਾਰਮ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਡਰਮ ਕੱਢ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਗੱਖਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨੁਂ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲਿਟਰ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਅਸਾਡੀ ਇਕ ਮੱਝ ਨੇ ਰੱਸਾ ਤੁੜਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਉਥੇ

ਗਈ ਜਿਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੀਪੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਗੇੜੇ ਕੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਲੀਕ ਕਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਰੋਇਆਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਮੈਂ ਗੁਜੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ। ਬਹੁਤ ਮੁਸਕਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤੌਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਕਿਧਰੇ ਫੇਰ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤਹਿ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਡਰੰਮ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਟੁੱਡੇ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ, ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੱਝਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਕਾ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਾਂ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤਿੰਨੇ ਮੱਝਾਂ ਰਿੰਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਪੱਠੇ ਵੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਮੱਝਾਂ ਪਾਸ ਗਈ, ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਮੱਝਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਣ ਪੇਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਮੱਝਾਂ ਨੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਭਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਿਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਸਰਦਾਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗੱਲਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮਾਈ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੌ ਜਦੋਂ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਲੰਘ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅਥਰੂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦ

ਆਊਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੋਰ ਵੇਖੇਰੇ ਝੜੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਕ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਧਨੌਰੇ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਅ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜੇਗਾ ਕਰੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ 25 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਭੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਓਗੀ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਚੌਂ ਹੰਡੂ ਵਗਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਲਮ ਹੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਫਿਲਮ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਰਾਜ਼ੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਛੁਪਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 20-25 ਮੀਲ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਬੇਲਾ ਸਿੱਧ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਮੱਖਣਸ਼ਹ ਫਾਰਮ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੈ, ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਮੱਝਾਂ ਗਾਈਆਂ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਹੈ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਮੱਝਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੱਝਾਂ ਖੁਗਿਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿੱਲੇ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਉਹੀ ਮੱਝਾਂ ਲਤਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿਦ ਤੋਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਕੂਮ ਵਾਲੇ ਬਣੋ। ਮਾਸ, ਬਗਾਬ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੱਧ ਦੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਤਿਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਬਹਿਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਇਆ, ਦੁੱਧ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੱਝਾਂ ਫਾਲਤੂ ਹਨ, ਮੈਂ ਵੇਚਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਵੀ ਤੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮੱਝ ਵੇਚ ਦਿਤੀ, ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮੱਝ ਨੇ ਦੁੱਧ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮੇਡ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਪਰਾਲਬਧ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰ ਕਿ ਮੱਝ ਗਉ ਸੂਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿਆ ਕਰ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਤ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਚਿੰਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਪਰ ਅਸਾਡੀ ਬੱਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੰਡੂਆਂ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਪਾਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਭਾਅ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਭੈਣ ਜੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਅਮਰ

है, इह कदे अलेप नहीं होइਆ करदी। संत महाराज आप पारबूगम पूमेस्तर दा रूप हन पर असीं साकार रूप नुँ पिआर करदे रहे हाँ, उस दा विछेज्जा सहिणा बहुउ मुस्कल है। गुरबाणी विच वी जिकर आउंदा है -

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉਂ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਸਰਿ ਚਲੀਐ॥

ਪ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ॥

ਪੰਨਾ - 83

ਪਰ मैंबैं इह आसहि विछेज्जा सहिन नहीं कीउा जा रिहा। उस वेले मेरे जाद आइआ कि संत महाराज जी 1967 विच तीजी वार उराई आए सन। मैं वी उहाडे बीजी समेत आपणे ढारम ते ही सी। संत महाराज जी ने करनल लाल सिंਘ दी बेनती पवान करके नानक मडे दीवाली समें जाणा सी। पूर्ख दी डिउटी मेरे जिमे लॱगी। असीं संत महाराज जी नुँ कਿਸਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ (Rest house) ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਉਹਾ�ੇ ਬੀਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਨ ਸਾਨ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ। ਆਪ ਪਾਸ ਜੰਗਲ ਸੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਨਦੀ ਪਾਸ ਹੀ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਛੁੱਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। 50-60 ਗਜ਼ ਦੇ ਉਪਰ ਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸੀ ਜਿਥੇ ਸ਼ੇਰ ਆਪ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਚੁਬੂਤਰੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਚੁਬੂਤਰੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਾਤਾਰਵਰਣ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਟਗੇਚਰੇ ਕਰਨ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਹੋਰਨ ਵੱਜਿਆ, ਅਸੀਂ ਦੌਵੇਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਉਸ ਚੁਬੂਤਰੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਥੇ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਰਹਿਦੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ, ਸ਼ੇਰ, ਵੱਡੀਆਂ ਸਰੂਲਾਂ, ਚੀਤੇ ਆਦਿ ਰਹਿਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਡਾਕ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ Air Commodore (ਏਅਰ ਕੋਮੰਡੋਰ) ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੜਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾਰ ਉਚੀ ਨੀਵਾਂ ਥਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੜਕ ਤੇ ਲਗਦੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦੇਬਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ IN ਗੇਟ ਵਲ ਮੌਜੂਨ ਦਾ ਹਕਮ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, OUT ਗੇਟ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, IN

ਗੋਟ ਤੇ OUT ਗੋਟ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਛੇਢ ਫਰਲਾਂਗ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਆਪ ਇਸ OUT ਗੋਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ IN ਗੋਟ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਚਿੱਤਰ ਲੀਲਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸੇ ਗੋਟ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਰੇਲਵੇ ਗੋਟ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਐਡਾ ਆਫੀਸਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਇਕਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਮ ਛੱਡਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਿਆਲੂ ਬਚਨ ਸੂਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਸੜਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਉਥੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਫੇਰ ਭਰ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ, ਪਹਿਲਾ ਸੀ—

**ਧਾਰਨਾ - ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ, ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣੇ ਦੀ-2, 2
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣੇ ਦੀ ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ -2, 2
ਇਹੋ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਐ,.....!**

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਪਛਿਆ -

**ਧਾਰਨਾ - ਦਿਸਦਾ ਉਜਾੜ ਹੈ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋ-2, 2
ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋ - 4, 2.
ਦਿਸਦਾ ਉਜਾੜ ਹੈ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋ-2**

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੁੰਜ ਉਠੀ, ਇਸ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਤਰਾਬੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਣਹੋਂਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਟਿਕ ਗਈ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਖੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਰੁਕਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ, ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਗਰਮ ਬਰਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰੈਸਟ ਹਾਉਸ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ

ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝੇ ਹੀ ਨਾ, ਸੁੱਧ ਬੁਧ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਿਰਾਜ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੁਹਾਨੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

ਮੈਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਆਉਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੈਂ, ਉਸ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਪਾਸ ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਨ ਸਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰੇਗੀ? ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਡਾਂਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਸਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ ਬੰਦ ਸੀ, ਫਾਟਕ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਪ ਕਿਸੇ ਢੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਉਹ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਾੜ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਜਿਥੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਹ ਥਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਦੋ ਫੁੱਟ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਟੇਢੇ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ (ਪਿਤਾ) ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਡੈਡੀ! ਇਹ ਕੈਸਾ ਘਰ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਤੰਗ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਲੋਹਾ ਹੀ ਲੋਹਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਹੋਰਾਨ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਸਫਰ ਕੀਤੇ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਰਨਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸੜਕ ਕੱਚੀ ਸੀ।

ਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਮਿੱਟੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਗਰਦ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰੋਂ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਕ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਰਦ ਨਾਲ ਜੇ ਸਾਡਾ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਲਗਣਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਾਰਮਰ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਚਤਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਗਏ ਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਪਿਤਾ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸਾਡੀ ਬੱਸ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਪਾਸੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਵਕਤ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਕਿੰਨੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਟਰੱਕ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

1959 ਈ. ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 21 ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਨੇ ਕਾਲਕਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਏ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਜੀ ਭੀਮਤਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਥੇ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਣ ਲਈ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਲਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੰਦਰ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਠਹਿਰ ਗਏ, ਇਹ ਕੋਠੀ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਆਨਨਦੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸੀ, ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਕੋਟ ਦੁਆਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਈਆਂ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵੀ ਕੋਟ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜੋਂ ਚਾਰ ਵਰਗੇ ਛਕ ਕੇ ਭੀਮਤਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜਾ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਅੱਜ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲਵੋ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਚਨ ਸਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਝੇਲੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪੁਆ ਲਵਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਗਲ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪੱਲੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੁੱਬੇ (ਘਾਹ) ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜ ਚਾਰ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਡੰਡਿਤ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤਕ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਨ

ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੋੜੀ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਮੁਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼, 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੁੰਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂਘਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਅਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੁੰਹ ਦੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਐਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ ਦੌਨੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ। ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਦੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ, 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ' ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਮੌਡਦਾ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦਾਤਾਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹੁ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਮੈਂ 68 ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਧੀਪੁਰਵਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਦਿਤੇ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਰ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਜੋ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਕਰਾਏ, ਜਗਰਾਤੇ ਵੀ ਕਰਾਏ, ਹੋਰ ਪੜਾ ਪਾਠ ਵਿਧੀਪੁਰਵਕ ਕਰਾਏ, ਦਾਨ ਦਿਤੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਦਾਤ ਨਾ ਪਈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼! ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਲਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਦੇਵਤਿਆਂ ਪਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਇਆ ਹੈ -

**ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੈ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਰੈ॥**

ਪੰਨਾ - 266

ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਬੜੀ ਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਪਰ ਸਾਮੁਣੇ ਗਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਰੱਖ ਲੈ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਦੁਆ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ, ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪੂਰੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਲਿਜਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ 1960 ਵਿਚ ਹਾਪੜ ਆਏ, ਉਸ

ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਆ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗੂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਪੱਟੀ ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੁੱਝਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਗਜਰੇਲੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਇੱਸਪੈਕਟਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ, ਉਸ ਦਾ ਗੋਤ ਗਰੇਵਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੱਸਪੈਕਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਾਪੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਉਥੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸਦਾ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਖਦੇ ਸਨ।

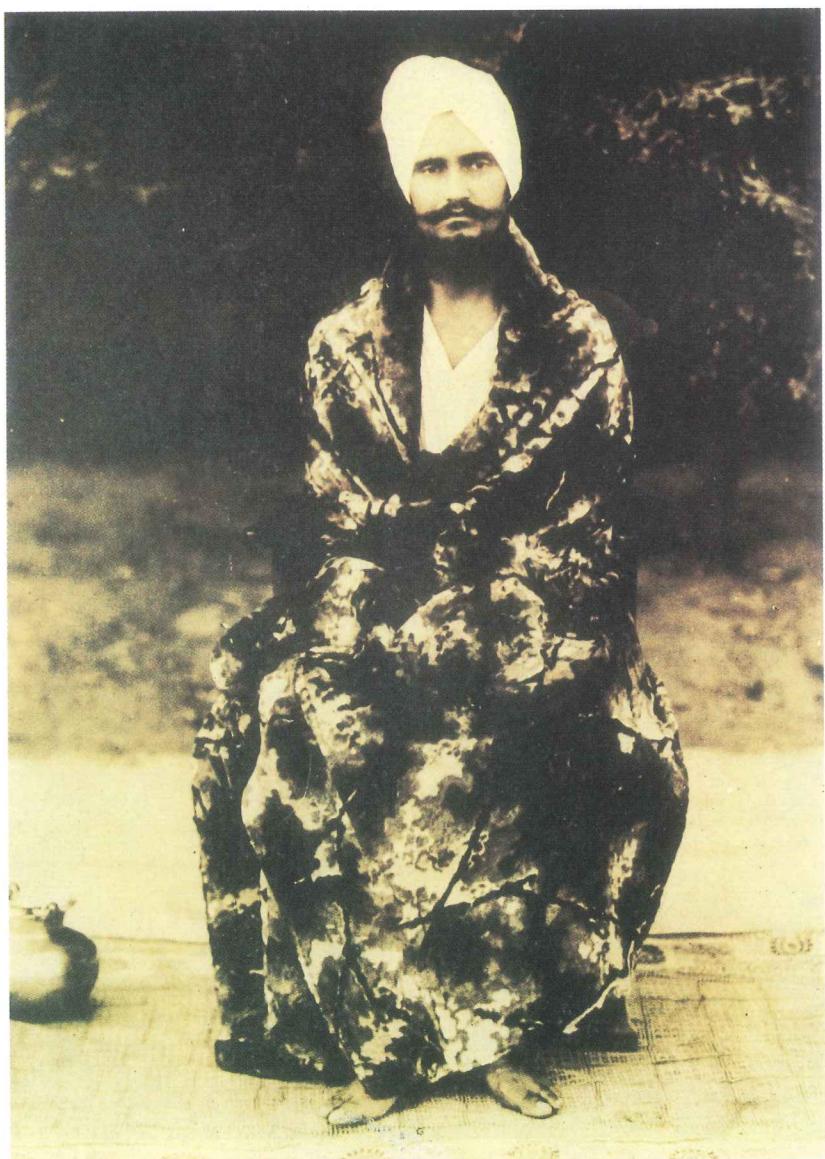
ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੌਰਿਡਾ ਲੰਘੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਸੀ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਦੇਵੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਥੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟਿਬੋ ਹਨ ਅੱਗੇ ਇਕ ਗੜਾਂਗਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਾਗ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਲਵਾਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ, ਇਥੇ ਹੀ ਰੋਕੋ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਗੱਡੀ ਕਿਉਂ ਰੁਕਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰੇ, ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਅਜੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਪੜ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਅਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਲ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਦੇ ਪਿਛੇ ਚਲ ਪਏ। ਸਮਰਾਲੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਆਪ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਇਥੇ ਰੋਕ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਅਸਾਨੂੰ ਆਪ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਮੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਬਿਜ਼ਨਸ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਜੀਰੋ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ, ਆਪ ਕਿਆ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਇੰਡਸਟਰੀ ਚਲਾ ਲਵੇ। ਵਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੇਸਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪੁਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਹਾਪੜ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖ ਕੇ ਸਿਊਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਨ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਅਸਾਡੀ ਸਹਾਰਾ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਧਾ ਲਈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਗਜਰੈਲੇ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਫਾਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਹਾਪੜ ਆ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਈ ਭੋਗ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਿਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਮੇਰਠ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਤਕ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਾਪੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਕਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1967 ਨੂੰ ਹਾਪੜ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਅੱਲਾ ਹੂ-ਅੱਲਾ ਹੂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਸਲਮਾਨ ਪ੍ਰੇਤ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਭੁਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਮੂਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਗੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਰਬੋ ਲੈਣੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾ ਦੇਵੋ।

ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਜਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੰਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਡੋਲੀਆਂ ਖਿਡਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੱਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਥੇ ਲੰਮੀਆਂ ਲਾਇਨਾਂ ਲਗ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਰੂਹ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ, ਫਾਰਸੀ ਬੇਲਦਾ ਹੈ, ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦੁਸਰੇ ਦਿਨ ਕਰਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਸੰਗਤ ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਜ਼ਰ ਜਰਨਲ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰਠ ਵਾਲੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਇਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਾਲ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਜਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜਲਾਲ (ਓਰਾ) ਸੰਕੋਚ ਲੈਣ ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਟਾਈਸ ਲਿਆ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫੇਰ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਫਾਰਮ ਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਰੋਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦਿਵਾ ਦੇਵੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ! ਨਿਜ਼ਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਰਮ, ਉਪਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਰਿਆਨ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘ ਕੇ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਆਦਮ ਜਾਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਹਨ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਘਰ ਭੇਜ ਦੇਵੋ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਲਤੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਮੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਹਿਗੱਡ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਚਨ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਬੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਉਤੇ ਪਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਲਲਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਰੂਪੀ ਬਚਨ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦਿ

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ਼ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੰਨ 1960 ਦੌਰਾਨ ਲਗਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ 111 ਸੰਤ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਬਾ ਜੀ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੱਭੜਤ ਹਨ।

੧੧੧ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ਼ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

ਤੋਂ ਚਲ ਗਿਆ, ਹਣ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ! ਤੈਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ unfit ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੱਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਈਂਸ ਹੀ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਅਣਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਘਰ ਅੱਲਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਪਲੰਘ ਢਾਹੀ ਪਏ ਸੀ। ਉਹ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵਜ਼ਨ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕਥੋਂ ਹੀ ਸਵੇਰੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਸੁਖਾਨ ਅਲਾਹ-ਸੁਖਾਨ ਅੱਲਾਹ ਕਰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੱਸੀਂ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ, ਅੱਜ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ! ਹੱਸਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਮੈਂ ਛੇਤੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿੰਜਰ ਚੌਂ ਛੁਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਰਾਤ ਪੰਜ ਛੇ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉਪਰ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਆਇਆ ਪਰ ਇਹ ਡਰ ਕੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁਸਤਾਖ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਹਾਪੜ ਦੇ ਭੀੜੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਨਾਲ ਭਰੀ ਸੜਕ ਤੇ ਬਹੁਤ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮੁੱਣੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਪੜ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਲੰਮੀ ਹੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ 10-15 ਵਾਰੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਪੜ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਦੀਵਾਨਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੰਨੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਚਾਊਂਦਪੁਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਦਰੂਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ? ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਰਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਕਲਪਤ ਹੀ ਗਿਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ

ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਲਲਤੋਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਤ ਅਜੇ ਤਕ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਹਾਪੜ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗਰਭ ਜੋਨੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਰ ਦਿਵਾ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੁਗਦਾਬਾਦ ਰੇਲਵੇ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਮਰਿਆਦਾ ਤੁੜਵਾ ਰਹੇ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ

ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥

ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਬਾਈ

ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥

ਪੰਨਾ - 749

ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਪੰਨਾ - 1252

ਮਰਿਆਦਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਛਾ, ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹਿੰ ਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਗਰਭ ਵਿਚ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਰੂਹ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਿੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਰਭ ਜੂਨੀ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਹਿੰਦੇ। ਉਹ silver cord (ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ ਤਾਰ) ਰਾਹੀਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਜੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਹਿੰਦੀਆਂ। ਕੇਵਲ ਸੱਤ੍ਰਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਹੀਂ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥

ਜਾਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਈਨ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਪੰਨਾ - 749

ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ ਰੂਹ ਭਾਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਮਨਜ਼ੀਤ

ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਮੋਹਨ
 ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖ
 ਦੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲਣ। ਉਸ ਵੇਲੈ ਮਾਰਚ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ
 ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਛੇਤੀਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ
 ਹੈ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਪੇਕੇ ਛੱਡ ਕੇ
 ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
 ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ? ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਸ਼ਾਦਾ
 ਛਕਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ
 ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਮੇਰੇ
 ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ
 ਤੁਹਾਡੇ ਕੌਲ ਖੁਦ ਹੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਅਸੀਂ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬਣੇ
 ਕੁਆਟਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ
 ਉਸ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ
 ਉਹ ਅੱਲਾ ਹੁ-ਅੱਲਾ ਹੁ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ,
 ਤੁੰ ਮੈਨੂੰ ਐਡੀ ਦੁਰੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ
 ਕਰਮਾਤ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਝ ਮੰਤਰ ਦਸਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ
 ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ
 ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ
 ਬੀਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਕਿ ਮਾਸ ਖਾਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧੀਮਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੁਣ
 ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ ਗੋਸ਼ਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹਾ ਹੈ,
 ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸੇ ਗੋਸ਼ਤ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ
 ਚਾਹੀਏ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਰਾਨ
 ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰ ਸੰਤ
 ਮਹਾਰਾਜ ਭੇਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ
 ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਨਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਗੈਰਾ ਬੰਦ ਕਰ
 ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ
 ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ? ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਕੇ ਉਸ
 ਨੇ ਤਿੰਨ ਰਿਆਇਤ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਉੱਹ 1967 ਦੀ ਡਾਇਰੀ
 ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਿਖ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਯੂ.ਪੀ. ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਕੁਝ
 ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਹੀ ਗਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੋ ਬੋਰੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ
 ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਉਹ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਰਬ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹਰ ਕਦਮ
 ਬੁਢਾਪੇ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਨਫਸ ਵਲ ਉਸੇ ਰਫਤਾਰ
 ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ
 ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮੈਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬੱਦਲ ਹੋਏ

ਹੋਏ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਬੈਲ ਹਨ, ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ, ਤੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸੀਂ ਕਿ ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਿਆ? ਮੇਰੇ ਬੈਲ ਠੀਕ ਹਨ? ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ ਪਰ ਬੀਬੀ ਜੀ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਕਦਮ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ।

ਸੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਤਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ 1939-40 ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਲ ਚਲੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਗੜੇ ਸਾਹਿਬ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਬਹੁਤ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਯਾਦ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਸਰਕੜੇ ਦੀ ਛਪਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਛਪਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਛੱਡ ਨਾਲ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਵੀ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਹਰੋਂ ਛਪਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆਂ ਬੈਡਰਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਛਪਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਛਪਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੋਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਤਕ ਇੱਟਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਸੀਧ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭੋਗ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਡਾਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਅੰਦਰਲੀ ਤਿਆਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੜਾ, ਡਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇੱਟਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਅੰਦਰ ਹਨੁੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੌਮਬੱਤੀ ਜਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਸਮਾਪਨੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪੀਰ ਦੌਲੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਸਾਖੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘੁਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਗਤ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰੋਸੈਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਦਿਵਾਈਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੀਸਰਾ ਬਚਨ

ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਨਾ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਵਲ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਈਏ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਦੀਨ ਵੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਦੋਨੋਂ ਬਖਸ਼ਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਿਵੇਂ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਖਾਨਦਾਨ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਫਰ ਮੁਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਯਾਦਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਮੁਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਅਸੀਂ ਘੁਢਾਣੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਿਸਣ ਲਗ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਿਟਦੀ ਯਾਦ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਦੇ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੁਨ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਹੱਡੂ ਹੀ ਹੱਡੂ ਗਿਰਦੇ ਜਾਣ। ਉਥੇ ਬੀਬੀ ਦਲੀਪ ਕੌਰ, ਹਾਂਸ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਰ! ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੱਚ ਉਠਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਜੋ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਯੂ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹੈ ਗਏ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ 30 ਤਗੀਕ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾੜੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਡੰਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੋ ਹਾਲ ਅਸਾਡਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਬਿਰੋਂ ਦੇ ਵੈਣ ਮੁਕਾਇਆਂ ਮੁਕਦੇ ਹਨ। 31 ਅਗਸਤ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪ੍ਰੇ 25 ਸਾਲ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਬਿਰੋਂ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਗਹਿਰੇ ਘਾਵ ਅਜੇ ਤਕ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਸਨ। ਭੁੱਲਿਆ ਜਾ ਰੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਲੱਖ ਦਾਰਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ-

ਪਰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਘਾਵ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲ ਹੈ ਜੋ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਛੋੜੇ ਸਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅੱਖੇ ਹਨ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਦਸਦੇ ਹੋਏ, 'ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਪੰਡੀ ਆਏ ਰਾਤ ਗੁਜਾਰੀ ਸੁਹਹ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਏ।
ਕੁਖਾਂ ਵਾਗ ਅਸੀਂ ਪਰ ਯਥੋਂ ਸਾਰੇ ਦਰਦ ਸਹਾਰ ਗਏ।
ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਬਹੁਤੀ ਢੁਰ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਉਚੇ ਪਰਬਤ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ।
ਬਲ ਵਰਗੀ ਵੀਰਾਨੀ, ਖੰਡਰ ਵਰਗੀ ਛੁੰਘੀ ਖਾਮੌਰੀ,
ਜੰਗਲ ਜਿਹੀ ਉਦਾਸੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਮੇਰੇ ਗਮਖਾਰ ਗਏ।
ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਡਰਾਉਣੇ ਬੱਲ ਪਲ ਪਲ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸੀ,
ਏਸ ਭਿਆਨਕ ਮੰਸਮ ਅੰਦਰ ਕਿਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਯਾਰ ਗਏ।
ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ ਏਥੇ ਬਾਗ ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ,
ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੇ ਤੀਕਰ ਖਾਰ ਗਏ।
ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਫਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਦਾ ਕਿਨਾਰੇ ਲਾਇਆ ਹੈ,
ਬੇੜੀ ਮੰਝ ਮੁਹਾਣੇ ਸਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਗਏ।

ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੋਰ 'ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਵਿਚੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਨੀ ਸੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਏ ਧਰਤੀਏ ਸਾਡੀ ਦੇਹ ਅਮਾਨਤ ਮੌਜ਼।
ਨੀ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਬੜੀ।
ਨੀ ਉਹ ਸਤਾ ਰਹਿਥਰ ਜਗਤ ਦਾ ਦਸ ਕਿਥੇ ਈਂਦਿਤਾ ਤੋਰ।
ਏ ਸੁਹਲ ਟੁਲ ਗੁਲਾਬ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰੱਦੇ ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਭੌਰ।
ਸੁਰਜ ਭੌਬਿਆ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਦੇ ਨ ਹੋਣੀ ਭੋਰ।
ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ, ਸਾਡੀ ਟੁਟੀ ਅਰਸ਼ੀ ਡੋਰ।
ਛਾਪ ਗਿਆ ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤ ਦਾ ਵਿਛੋੜੇ ਰੋਣ ਚਕੋਰ।
ਆਪ ਹੋਈ ਬਲਵਾਨ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਕਰ ਕਮਜ਼ੋਰ।

ਨ ਉਹ ਛੁੱਲ ਨ ਦਿਸਦੇ ਚਮਨ ਸੋਹਣੇ,
ਮਾਲੀ ਬਾਗ ਦਾ ਛੱਡ ਅਲੋਪ ਹੋਇਆ।
ਨ ਉਹ ਬਹਾਰ ਨ ਕੋਹਨੂਰ ਦਿਸਣ,
ਦਿਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਹਦਾ ਸ਼ੋਕ ਹੋਇਆ।
ਨ ਉਹ ਪੀਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਫ਼ਕੀਰ ਦਿਸਣ,
ਨਾਲ ਤਾਰਿਆਂ ਚੰਦ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਨ ਉਹ ਸੰਗ ਨ ਰੰਗ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦਿਸਣ,
ਨ ਉਹ ਅਤਰ ਨ ਅਤਰ ਬਰਸੋਣ ਵਾਲੇ।
ਭਾਹਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ,

ਲਾਲ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ।
 ਆਬਹਿਯਾਤ ਸੀ ਅਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲਗਾ,
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਟੀ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਇਹ ਇਕ ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜੋ 400 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸਫਰ
 ਸਮੇਂ ਬਿੱਹੋਂ ਕੁੱਠੀ ਹਿਰਦੇ ਸੇਜਾ ਉਪਰ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਅੱਜ ਭੀ ਬਿੱਹੋਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰ ਰਹੇ
 ਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਰੂਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ
 ਉਪਰ ਬਚਿੜ ਨਾਟ ਕਰਕੇ ਅਦਿਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਲੱਖ ਸੋਚਾਂ
 ਸੋਚੀਏ, ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੇ ਭੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਰਸੀ ਹਰ ਸਾਲ
 ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ
 ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪ
 ਉਨ੍ਹਾਂ 74 ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਸਾਕਾਰ ਯਾਦਾਂ

10 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਾਇਰੀ ਹਾਸਪੀਟਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ, ਤਕਰੀਬਨ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਂਡ ਦਾ ਪਹਿਲੇ treatment (ਇਲਾਜ) ਦਾ ਬਿੱਲ ਦਿਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਮਿਚਲ ਕਲਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਇਹ ਦਵਾਈ ਅਕਾਰਥ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਵਾਈ ਮੈਨੂੰ ਲਗ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਲਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ (side effect) ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਂਦਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮੰਗਾ ਲਿਆ। ਐਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਾਲ ਕਿਗਏ ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਬਚਨ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ ਕਿ 26 ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ। ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਬਿਰਧ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੀ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਭੁੱਲੀ ਯਾਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਬਚਨ ਸੂਣ ਲਏ ਸਨ ਜੋ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦੇਖਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੇੜਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਧਹ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਲ੍ਹ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਹਟੇ ਹੋਣ।

ਆਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਚਿੱਤਰ ਸੀ। ਆਪ ਇਕ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੈਪਸ਼ੁ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਥਾਨੀਅਤ ਬਹੁਤ ਵਚਿੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘੀ ਹੈ। ਸਮੁਣੇ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਸੋ ਉਸ ਤਸਵੀਰ ਵਲ ਵੇਖਦਾ-ਵੇਖਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰਾ ਜਾ ਕੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਹੈ, ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਨੇ ਚੀਰਾ ਸਾਫ਼ਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟ ਤੇ ਪੈਂਟ ਅਤੇ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਜਾਮੇ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਵਜੂਦ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰ ਜੋਤੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਉਪਰ ਛਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਰੇਤੁ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਰਖੁ ਨਿਗ੍ਰਾ ਉਪਰ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਜੂਦ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੁਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੀਵਾ ਬੱਤੀ ਤੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤੱਥ ਨਜ਼ਰੀ ਆਇਆ, ਸਿਰਫ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਜ਼ਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਅਪਣੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਵਾਰਨੇ ਜਾਈਏ ਉਸ ਪਾਰਖੁ ਨਿਗ੍ਰਾ ਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਆਮ ਵਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਢੁਕੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਉਹ ਦਿਬਾਜ ਜੋਤੀ ਲਟ ਲਟ ਕਰਦੀ ਵੇਖ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਜੂਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਜ਼ਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਇਕੋ ਬਚਨ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਕਾਅ ਦਿਤਾ। ਖਸ਼ਬੂਆਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈਆਂ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਉਥੇ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਆਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸਭ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਕੌਲ ਰਹਿ ਕੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪੇਪਰਾਂ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਧੰਨ ਹਨ ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਿਛੋਂ ਚਲ ਰਹੀ ਭਾਈ ਦੇਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਆਪ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ।

ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਪੇ ਭੂਮੀ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਦੀ ਨੌ ਸਾਲ ਦੀ ਭਾਗੀ ਤਪਸਿਆ ਸੰਪਨੀ ਹੋਈ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ 30 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਪੁਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਥ ਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਅਨੁਭਵ ਸੀ -

ਆਪ ਉਪਦੇਸੈ ਸਮਝੈ ਆਪਿ॥

ਆਪੇ ਰਚਿਆ ਸਭ ਕੈ ਸਾਖਿ॥

ਆਪਿ ਕੀਨੋ ਆਪਨ ਬਿਸਥਾਰੁ॥

ਸਭੁ ਕਛੁ ਉਸ ਕਾ ਓਹੁ ਕਰਨੈਹਾਰੁ॥

ਪੰਨਾ - 279

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੇਲਦੇ ਚਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਤੌਜ ਐਨਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਬੰਦਾ ਆਪ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਆਪ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਥ ਰੂਪ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ। ਆਪ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦਾ ਬਿਰਹਾ ਐਨਾ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਭਿਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪੈਰ ਦੇ ਅਗੂੰਠੇ ਤਕ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਅਡੋਲ ਰਹਿ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਿਆਲ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ 14 ਘੰਟੇ ਖੜ੍ਹੇ

ਹੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਤਖੱਸਵੀ ਹੋਦ ਦਾ ਹੀ ਕਰਤੁੱਹ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਬਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਧੂਨਾਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਤਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਗਮਗਾ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਿਚਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਉਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ -

ਗੇਤੁ ਅਭ ਆਹਾਰੁ ਕਰਿ ਰੋੜਾ ਕੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ॥

ਭਾਗੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ ਵਡੇ ਭਾਗੁ ਗਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 24/1

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, 1935 ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਆਪ ਦੇ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੀ ਆਯੁ 29-30 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜੋ ਬਚਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਤ ਕਿਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਐਨਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ 29 ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਤ ਦੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲੈਘ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਦਿੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਹੱਸ ਪਈ, ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟ, ਇਹ ਜੀਵ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਝੜ ਚਾਵੇ ਗੀ ਅਤੇ ਤੂੰ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਦਮ ਤੇਰਾ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣੇ ਪੁੱਟ ਲੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੁੱਟ ਲਈ ਪਰ ਅਜ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਸੋਹਾਗਣ ਦਾ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਚਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਗ ਗਈ।

ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅਸ਼ਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਨੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਾਰਜ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਗੰਬਥ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਗੰਬਥ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਿਬਾਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਮਰਵਾ ਦਿਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ 'ਬ੍ਰਹਮ' ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕ ਏਕ ਵਖਾਣੀਐ॥ ਅਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ॥' ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਨ, ਆਪ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ,

ਮਹੇਸੂ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਵਿਹੁ ਮਾਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੀ ਪਰ ਮਹਾਨ
ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਨਹਿ
ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭੀ ਸਭਨੀ ਬਾਈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥
ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਹਰਿ ਸੰਤਾ ਜੇਵਡਾ ਨ ਕੋਈ॥
ਭਗਤਾ ਬਣਿ ਆਈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ ਸਿਉ
ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਈ॥
ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧੀ ਸੰਤਸੰਗਿ ਉਧਰੈ
ਜਮੁ ਤਾ ਕੈ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਬਿਛੁੜਿਆ ਹੋਵੈ
ਤਿਨ ਹਰਿ ਸਿਉ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 748

ਖੁਲ੍ਹੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੁਖ ਦੇਵਤਾ ਆਪ
ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਗਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਪੂਰਨ
ਬ੍ਰਹਮਿਗਿਆਨੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਦਾ ਤੋਂ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਬਜ ਮੂਰਤ
ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਗੰਗਾ ਵੀ ਆਪਣੇ
ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨ
ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗਰਿ ਕੀ ਕਬਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ ਗੰਗਾ ਬੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਮੋਹਨ ਘੋੜੇ ਉਪਰ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ
ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਤਕਦੇ ਹੋਂ ਕਿ ਉਹੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਨੌ ਸਾਲ ਭੋਰੇ ਵਿਚ
ਬੰਦ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ
ਦਾ ਰਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਧੀਮ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਇਕ ਰਾਜ ਯੋਗੀ
ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੋਹਨ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਦੀ ਮੈਂ ਰਸਾਲੇ
ਵਿਚੋਂ ਭੇਟਾ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਸਾਲਾ ਨੰਬਰ
2 ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨੀ
ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ, ਆਪ ਸਚੁਚ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹਸਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚੱਕਰ ਚਲਾ ਕੇ
ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਅਰੂਪ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੁਖ ਪੰਨੇ ਉਪਰ
ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੁੱਗੀਆਂ ਜੋ
ਲਿਪ ਪੇਚ ਕੇ ਰਹਿਣ ਜੋਗੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ
ਇਕ ਬੰਦਾ ਹੀ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ
ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ
ਬੰਦਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ
ਸਿੰਗਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਦੀ ਇਕ ਝਾਤ।

ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਾਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕੀ ਆਖਾਂ? ਆਪ ਜੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਰਤਾਂ, ਰੱਬ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੂਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਿਆਰਾ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦੋ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਇਕ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਜਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 19 ਸੈਕਟਰ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ 19 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਬਿਸਰਾਮ 21 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਭੀ ਸਮੇਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਭੀ ਪਿਆਰ ਧੂਹਾਂ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਅਲੋਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਸੀ - ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ, ਉਹ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਐਨਾ ਢੂੰਘਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਗਏ ਕਿ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿੰਨੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤ ਤਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਂ। ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਵਜੂਦ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਗਮਗਾਊਂਦਾ ਨਦਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਬੁਹਿਮਡ ਦੇ ਵਿਚ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸੁਫ਼ਮ ਤੇ ਸੁਫ਼ਮ ਕਰ ਚਿਨੇ ਬ੍ਰਿਧਨ ਬਿਧ ਬਤਾਏ॥
ਭੁਮ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਸਭੈ ਸਜਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਦਾਏ॥

ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖਿੱਚਾਂ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਗ੍ਰਾ ਟਿਕ ਗਈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 26 ਸਾਲ ਲੰਘਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਐਨੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਗਮਗਾਊਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਟਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਧਦਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਕ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ ਨਹੀਂ ਮਰਤਾ॥

ਪੰਨਾ - 273

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਅੱਜ ਭੀ ਬਿਹੋਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਰੂਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਉਪਰ ਬਚਿੜ੍ਹ ਨਾਟ ਕਰਕੇ ਅਦਿਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਲੱਖ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚੀਏ, ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੇ ਭੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਰਸੀ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ 74 ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।